

Kroniek

H.J.C.C.J. Wilschut

Kerk-zijn in 2007

In deze rubriek proberen we - voor zover dat bij een maandblad kan - in te spelen op de kerkelijke actualiteit. Deze keer wordt de Kroniek gevuld met een wat meer algemeen verhaal. We proberen stand van zaken op te nemen. Het onderstaande gaat u niet verrassen met allerlei nieuwe gezichtspunten. Wel kan het helpen om een aantal bekende dingen eens op een rijtje te zetten. Om na te denken over ons kerk-zijn in 2007.

Beperkte rondblik

Verwacht u hier geen afgeronde analyse van ons reilen en zeilen als GKv. Het is de bedoeling noch de pretentie om een compleet plaatje te schetsen. Deze rondblik in ons kerkelijk leven is beperkt. Het gaat om wat losse observaties en kanttekeningen. Die uiteraard voor discussie vatbaar zijn. Maar die in ieder geval een poging willen doen om die discussie te stimuleren.

Verwacht u hier evenmin een sterkte-zwakteanalyse. Er zijn classicale ressorten waar bij de kerkvisitatie om een dergelijke analyse gevraagd wordt. Het blijft een hachelijke onderneming. Natuurlijk, als kerkenraad bekijk je hoe de dingen gaan, ook wat er beter kan en moet. Maar wie zal zich aan een totaalafweging wagen? Dat kan er maar één. Christus is de Enige die kan zeggen, wat je steeds leest in de brieven aan de zeven gemeenten in Klein-Azië (Op. 2 en 3): Ik weet wat u doet. Die wetenschap doet beseffen: Christus kijkt toe. Dus zullen we ook op onszelf toezien. Maar het eindoordeel is aan Hem.

Kerk in beweging

Er is binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland veel in beweging. Er is ook heel wat verwarring. De neuzen staan in diverse opzichten niet langer dezelfde kant op. Daarbij hoeft u nog niet eens te denken aan alle discussies rond de liturgie. Dan heb je het nog maar over een symptoom. Daarachter ligt de vraag: hoe beleef je in de situatie van vandaag het gereformeerd-zijn? Hoe kijk je aan tegen de binding aan de gereformeerde leer? Waar liggen de grenzen van de kerk? Hoe ga je om met niet-gereformeerde medechristenen?

Daarover is niet alleen discussie. Je merkt links en rechts ook een stuk verlegenheid. Niet voor niets wordt er wel gesproken over een identiteitscrisis binnen de Gereformeerde Kerken. Wie zijn we? Waar staan we? En waar staan we voor?

Evangelicaal/charismatisch

In dat verband wijs ik u op de houding tegenover het evangelicale en charismatische denken. Er blijkt binnen een deel van de Gereformeerde Kerken een opmerkelijke openheid voor dit denken. In meer dan één gemeente komen discussies los rond het dopen van kinderen. Lig dat wel zo dwingend als we in de gereformeerde belijdenis lezen? Moet je geen ruimte laten voor degenen die er anders over denken? In sommige gemeenten zie je mensen zich laten overdopen in een evangelische of baptistengemeente - en die toch gewoon lid van de GKv willen blijven. Nee, dat kan niet. Maar zo vanzelfsprekend vindt lang niet iedereen dat.

Hetzelfde kan gezegd worden over de houding tegenover de 'bijzondere gaven van de Geest' (tongentaal, profetie, uitdrijving van demonen etc.). Vanouds was dat een typerend thema voor de pinksterbeweging. Maar ook binnen eigen kring kun je nu de pleidooien horen die ruimte willen laten voor wat we deftig noemen het 'charismatische denken'. Ook dat levert op meer dan één plaats de nodige (?) problemen op. Zoals je als voorgangers dan makkelijk tegen elkaar kunt worden uitgespeeld. Overigens, dit maken we niet alleen als GKv mee. Vrijwel heel de gereformeerde gezindte loopt tegen de invloed van het evangelicale/charismatische denken aan.

Postmodern

Het bovenstaande gaat over binnenkerkelijke discussies. Maar vergis u niet, op binnenkerkelijke discussies hebben buitenkerkelijke factoren meer invloed dan we soms vermoeden. Ook als kerkmensen leven we midden in deze maatschappij en ook in dit opzicht niet op een eiland. Met alle gevolgen ervan. Onze tijd wordt wel gekarakteriseerd als een postmoderne tijd. Dat is een tijd waarin de grote verhalen en ideologieën geen indruk meer maken. Ieder ontwikkelt zijn eigen waarheid, waarbij je uit verschillende denksystemen dat kiest, wat jou het meest aanstaat. Die manier van denken werkt door in veel kerkelijke discussies. Waarheid is maar betrekkelijk.

Individualisering/onverbondenheid

Die tendens versterkt het element van de individualisering. Niet dat het denken en beleven vanuit de enkeling alleen iets van onze tijd is. Onze postmoderne tijd versterkt de individualiseringstendens wel. Het gaat om *mijn* keuzes, om waar *ik* me goed bij voel. En zo niet, dan ben ik weg. In de praktijk leidt het tot 'onverbondenheid'. Je voelt je geen deel van een geheel, van een gemeenschap meer, waar je je plaats hebt en waarvoor je mede verantwoordelijk bent. Vandaag stem je LPF en de volgende keer SP.

De onverbondenheid is voor mijn gevoel ook één van de achtergronden van het mindere kerkbezoek in de middagdiensten, een moeite die vrijwel landelijk in de GKv optreedt, al zijn er nog heel wat gelukkige uitzonderingen. Waarom 's middags naar de kerk? Ik heb er niet zo'n behoefte aan. En dat 's middags de gemeente bij elkaar is, waar jij bij hoort - dat spreekt dan nauwelijks nog aan. Als ik geen zin heb, ga ik niet. Een probleem van alle tijden, jazekeer. Maar dat het in onze tijd sterk opspeelt, is ook een feit. Waar de kerk altijd redelijk bezet was 's middags, zie je nu vaak heel wat lege plaatsen.

Onverbondenheid. Kerkelijk zie je het op allerlei manieren terug. Wat hebben wij als plaatselijke kerk met het kerkverband te maken? 'Ze' beslissen van alles. Maar wij kunnen best onze eigen boontjes doppen. Je ziet de onverbondenheid tevens terug in het gemak waarmee mensen van de ene kerk naar de andere shoppen en overstappen. Zoals je die onverbondenheid tevens op een bepaalde manier ziet doorwerken in het niet aanvaarden van verantwoordelijkheden binnen de kerk. Zeker, soms kan de geestelijke vrijmoedigheid om een kerkelijk ambt te aanvaarden ontbreken. Eveneens kan een complexe maatschappij zoveel beslag op je leggen, dat er nauwelijks ruimte voor ambtelijk werk overblijft. Tegelijk kan soms ook de bereidheid om als ambtsdrager te dienen minimaal zijn. Bewuste onwil? Dat kan. Maar 't kan ook invloed van de tijdgeest (in de zin van: de algemene denk- en leefsfeer om je heen) zijn, zonder dat je je het bewust bent. Ook hier geldt dat dit probleem zich binnen heel de gereformeerde gezindte gelden laat.

Regels/afspraken

Je merkt de invloed van de tijdgeest ook aan de aversie die je hier en daar binnen de kerken kunt aantreffen op het punt van regels en afspraken. Dan moet er vooral vrijheid en blijheid in de kerk zijn. En goede kerkelijke regels en afspraken worden beschouwd en ervaren als regelzucht.

Overigens laat zich vermoeden dat - wanneer de Here Jezus nog niet is teruggekomen - er over een aantal jaren in dit opzicht wel een kentering zal komen. In de maatschappij komt men steeds meer tot de ontdekking dat het ontbreken van regels en normen leidt tot vormen van ongebondenheid, waarin de een ten koste van de ander z'n gang gaat. Niet voor niets leeft de discussie over 'normen en waarden' bij meer mensen dan we voor mogelijk zouden houden. Waarom werd het CDA bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer vorig jaar toch weer de grootste partij? Verbazingwekkend is de uitslag van het onderzoek hiernaar: omdat het CDA - hoe je er ook over denkt - het thema 'normen en waarden' weer op de kaart heeft gezet. In de praktijk blijkt vrijheid voor de één dwang voor de ander te zijn. Men ziet de schade die het veroorzaakt.

Hier gaat de maatschappij de kerk voor. De kerk volgt maatschappelijke ontwikkelingen vaak op afstand. Dus mag je verwachten dat over een paar jaar ook binnen de kerk wat minder negatief over regels gesproken gaat worden. En er weer meer oog komt voor wat je leest in 1 Korintiërs 14. Laten er goede regels binnen Gods kerk gelden. Want God is een God van vrede.

Verwereldlijking

De invloed van de samenleving komt ook tot uiting in de toenemende kwetsbaarheid voor de verwereldlijking, het steeds meer gaan leven als de samenleving om je heen. Wij leven in een samenleving die niet alleen vaak goddeloos is, maar ook Godloos. De God van de Bijbel en de normen van zijn Woord spelen in het leven van alledag geen sturende rol meer. De mens is zichzelf tot wet. Het leidt tot een consumptie- en genotscultuur, waarbij menselijke behoeften het uitgangspunt vormen. Dat klimaat beïnvloedt ook kerkmensen. De wereld van God en de wereld van alledag worden twee werelden, die elkaar niet werkelijk meer raken.

De wereld van God kan dan ook nog moeilijk de wereld van alledag beïnvloeden. Daar zit één van de grote problemen van onze jeugd. Jeugd, die vaak best serieus de Here wil dienen. Terwijl aan de andere kant het uitgaansleven van niet-gelovige medejeugd buitengewoon aantrekkelijk blijkt. Je dan als christen opstellen blijkt in de praktijk moeilijk. Maar niet alleen voor jeugd. Ook ouderen hebben soortgelijke problemen. We hebben met de tv allemaal 'de wereld in huis' (Andries Knevel), die wonderwel aansluit bij de wereld in ons hart. Het gaat je visie op en omgang met zaken als huwelijk en seksualiteit ongemerkt beïnvloeden. Wat ieder 'normaal' vindt, ga ook jij een beetje 'normaal' vinden - mens, waar doe je nog moeilijk over vanuit de bijbelse norm? Je krijgt een sluipende secularisatie, waarin godsdienstige mensen steeds minder godsdienstig worden. Je leest uit de Bijbel, bidt voor en dankt na het eten. Op zondag ga je naar de kerk. Maar pas je niet op, dan leef je voor het overige als ieder ander om je heen.

Niet eenzijdig negatief

Al is in het voorafgaande nogal eens het woord ‘problemen’ gebruikt, het is per se niet de bedoeling om hier een tobberig verhaal neer te zetten. Kijk, je kunt problemen verzwijgen, doen of er niets aan de hand is. Dat is niet goed. Maar je moet ook geen (kerkelijke) probleemsjouwer worden, alsof het alleen maar kommer en kwel is. Want dat is beslist niet zo. Geweldig, de Here vergadert Zich een kerk in deze wereld. Een gemeente van zondaars, bij wie Hij wonen wil. Aan wie Hij genade en vrede uitdeelt in Jezus Christus. En waar Hij wonderen van geloof en bekering werkt door zijn Geest. Hij geeft de bediening van Woord en sacrament als bediening van zijn Geest. Hij wil ons ontmoeten, wij mogen Hem en elkaar ontmoeten. We mogen samen gemeente van Christus zijn.

En die problemen dan? Ontken ze niet. Maar verabsoluteer ze ook niet. Als je in de kerk alleen nog maar kunt denken in termen als ‘zorg’ en ‘verontrusting’, ben je op z’n minst eenzijdig bezig. Heb in de gemeente van Christus niet alleen oog voor de leeuwen en beren op de weg, let ook eens op de weg die de Herder met zijn schapen gaat. En hoeveel goeds Hij aan de kerken geeft. Met alle lek en gebrek willen de Gereformeerde Kerken toch kerken van het Wóórd zijn. Kijk ook eens wat er binnen de kerken aan liefde en gemeenschap onderling gevonden wordt. Kijk eens naar broeders en zusters die binnen en buiten de kerkenraad zich inzetten voor de Here, zijn dienst en zijn kerk.

Kijk ook eens - graag vraag ik er apart uw aandacht voor - naar onze jeugd. Jawel, je kunt zorgen over hen hebben, soms vraagtekens zetten bij de levensstijl. Maar wat blijkt een groot deel van onze jeugd open te staan voor eerlijk en confronterend gesprek met een open Bijbel op tafel! Nee, ze zijn het niet altijd meteen met je eens. Maar ze willen vaak met je zoeken naar de weg van de Here. Wat is er ook veel jeugd actief mee in de evangelisatie en in allerlei vrijwilligerswerk! Soms komen ze zelfs trouwer in de kerk dan hun ouders...

Aandachtspunten

We ronden af met een paar slotopmerkingen. Met als uitgangspunt: moeilijkheden (‘problemen’) zijn tegelijk mogelijkheden. Laten we met elkaar biddend de volgende zaken in het oog houden:

- *Trouw*
We zijn - zeker naar menselijke maatstaf - als GKv een kleine gemeenschap, met beperkingen in kracht en invloed. Laten we daarbij de taal van Openbaring 3 ter harte nemen, waar de Here Jezus tegen de gemeente van Filadelfia zegt: Al hebt u weinig invloed (‘kracht’), u bent trouw gebleven aan wat Ik gezegd heb en hebt mijn naam niet verloochend (vs. 8b). Laten we beginnen om met elkaar *trouw te blijven aan het Woord*. Dat doe je als gereformeerde christenen door trouw te blijven aan de gereformeerde belijdenis, die de leer van dat Woord naspreekt en verdedigt. Gewoon, op je eigen plekje als gemeente vasthouden aan de bijbelse leer: dat is de beste dienst die we de plaatselijke gemeente en onze zusterkerken kunnen bewijzen. Het scherpt ook het kerkelijk besef en het zicht op de grenzen van de kerk.
- *Van harte*
Die trouw aan Schrift en belijdenis zal wel een zaak van *hartelijke inhoudelijke verbondenheid* moeten zijn. Hoe belangrijk de formele binding aan het Woord en de confessie ook is (ondertekeningsformulier!), het mag niet om een formaliteit gaan. Je kunt met gemak allerlei schaduwkanten van de huidige emotiecultuur opnoemen. Maar die cultuur is wel een gegeven, wat ook iets van een uitdaging in zich heeft. Binnen die

cultuur mag terecht de vraag aan de orde gesteld worden naar het *belev*en van wat je belijdt. Het is voluit bijbels. Het kennen van de Here is iets waarin je zélf helemaal betrokken bent en dat je existentieel raakt. Jeugd van 2007 blijkt er gevoelig voor, of er echte, betrokken en authentieke verbondenheid is met wat je zegt te geloven en te belijden. Gelijk hebben ze!

- *Catechismusprediking*

Wil de leer van de Schrift onder ons levend blijven, dan zullen we zuinig moeten zijn op de *wekelijkse catechismusprediking*. Er zijn signalen dat deze prediking minder regelmatig plaatsvindt dan we als kerken in art. 66 KO met elkaar hebben afgesproken: als regel eenmaal per zondag. Niet altijd is dat praktisch haalbaar. Het is wel een zaak om naar te streven. Zodat de leer van het behoud gekend blijft worden met hoofd en hart. Misschien moeten we er eens over nadenken om terug te keren naar de oude praktijk (nu geschrap in de KO), dat er als regel *in de middagdienst* vanuit de Heidelbergse Catechismus gepreekt wordt. Mogelijk heeft de eigen kleur als 'leerdienst' (en daarvoor hoef je deze dienst niet eens een totaal ander karakter te geven) een positief effect op de kerkgang op zondagmiddag.

- *Catechisatie*

In het verlengde van wat over de catechismusprediking gezegd werd, is hier te wijzen op het belang van een *grondige catechese*, waarvoor de leer van de kerk het uitgangspunt is. Dat onze tijd een eigen manier van kennisoverdracht en kennisverwerving kent (ik kom daar straks op terug als het gaat over bijbelstudie), doet niets af van het karakter van de catechese als *kerkelijk leeronderwijs*. Daarvoor kan de Heidelbergse Catechismus (het eigen leerboek van de gereformeerde kerk!) nog steeds prima dienen, al pas je er eigentijdse werkvormen op toe. Laten we alstublieft zuinig zijn op de catechese als *basisvorming* in de leer van de Schrift, zoals de kerk die beleden heeft. Dat kan geen (Youth) Alpha-cursus vervangen, al blijkt die hier en daar in de GKv ook voor de catechese gebruikt te worden.

- *Naar buiten*

Zo kunnen we *ook naar buiten toe* iets betekenen. Wil je anderen te eten geven, dan moet je intern goed op de kwaliteit van het voedsel letten dat je uitdeelt. De zaak van zending en evangelisatie zal een zaak van aandacht en gebed moeten zijn in ons gemeentelijk en kerkelijk samenleven. We mogen op zegen rekenen: een open deur naar Gods koninkrijk, een plek in de tempel van God!

- *Elkaar vinden*

Is er levende en doorleefde verbondenheid aan Gods Woord en de gereformeerde belijdenis, dan *blijven we elkaar vinden bij alle verschil van mening dat er kan zijn*. We hoeven het niet in alles met elkaar eens te zijn, als we maar één zijn in het geloof. Als we maar van elkaar weten dat we positief gereformeerd willen zijn. Dat mag je toch van elkaar verwachten in een gereformeerde kerk? Is er dit onderling vertrouwen, dan kan er veel bespreekbaar worden, zonder krampachtigheid. Zonder elkaar in de hoek te zetten. Niet alle vernieuwing is ongeoorloofde vernieuwingsdrang, al is er soms sprake van vrijbuitelij. In een levende kerk blijft niet alles altijd hetzelfde. Hoe kun je anders vandáág kerk zijn? Aan de andere kant is niet elk vasthouden aan wat binnen de gereformeerde traditie en cultuur werd verkregen, te veroordelen als behoudzucht en traditionalisme. Bovendien laten veranderingen in een bepaalde kerkelijke cultuur zich niet normatief afdwingen. Wil dat harmonisch gebeuren, dan moet je er samen naar toegroeien. Met

begrip ook voor de gevoelens van vervreemding en angst, die schuil kunnen gaan achter heel principieel getoonzette verhalen.

- *Kerkverband*

Als plaatselijke kerken zullen we ons *verbonden weten aan onze zusterkerken*. Dus ook wat we in gezamenlijkheid als kerken met elkaar hebben afgesproken en wat vastgelegd is in kerkorde en kerkelijke afspraken. Versterking van het zicht op de aard van en bijbelse roeping tot het oefenen van het kerkverband mag een hoge plaats hebben op onze kerkelijke agenda - te beginnen in eigen gemeente.

- *Verantwoordelijk*

Vinden we onze basiseenheid in de Here, dan weten we ons aan elkaar verbonden als gemeente rond het *avondmaal*, waar je leeft van één en dezelfde liefde van God en hoort bij dezelfde Heer. Dan wordt het sleutelwoord 'samen', en voelen we ons *verantwoordelijk* voor elkaar. Dus kijken we naar elkaar om. En spreken we elkaar aan, bemoedigend, maar ook corrigerend als het moet (bijv. over de kerkgang): de onderlinge vermaning. We houden ook rekening met elkaar. We accepteren dat er ook wel eens dingen anders gaan dan wij zelf graag willen.

- *Bijbelstudie*

Het blijft een opgave om *creatief na te denken over de manier van persoonlijke en gezamenlijke bijbelstudie*. Meer dan eens wordt geconstateerd dat onder ons de kennis van Schrift, belijdenis en kerkgeschiedenis klein kan zijn. Ook in dat opzicht zijn we kinderen van onze tijd. Dat is een tijd van visualisering en pc-gebruik. De tijd van het 'nieuwe leren' (ook al niet meer onomstreden trouwens!), dat niet meer focust op parate kennis. Vormen van bijbelstudie die in het verleden goed functioneerden, blijken in onze tijd niet altijd meer te voldoen. Het is dan ook geen teken van verval dat naast de oude vertrouwde verenigingsvorm gezocht wordt naar andere vormen van schriftstudie. Wel wijst de praktijk uit dat deze zoektocht een klus apart is. Het laatste woord is er voorlopig nog niet over gezegd.

- *Ambt*

We zullen er - onder gebed - met elkaar aan moeten werken, dat de *liefde voor het ambt* gestimuleerd wordt. Meer systematische toerusting van (potentiële) ambtsdragers is bepaald geen overbodige luxe. Daarbij mag aandacht voor de huidige maatschappelijke omstandigheden niet ontbreken. Hoe blijft in die maatschappij in de praktijk het fungeren als ambtsdrager mogelijk?

- *Levensstijl*

Het is van levensbelang om plaatselijk en landelijk ons te bezinnen op de *praktijk van het leven als christen* in een godloze maatschappij. Welke support geven we als gemeente aan onze jeugd (voorbeeldfiguren!), welke stimulansen bieden we elkaar?

Ten slotte, samen kerk-zijn begint aan huis. Je band met de gemeente loopt via de Here. Zonder schriftlezing en gebed, zonder geestelijke verbondenheid met de Here, wordt verbondenheid met elkaar ook een zware opgave. Verbeter de kerk - begin bij jezelf! Door zelf steeds weer te beginnen bij de Here.

Afgesloten op 17 april 2007.